

Votaziun dal pievel
dals 26 da november 2000
Explicaziuns dal cussegl
federal

1+2

**Iniziativas davart la
vegliadetgna da renta**

3

**Iniziativa
da redistribuziun**

4

**Iniziativa davart
ils custs d'ospital**

5

**Lescha davart
il persunal da la
confederaziun**

Objects da la votaziun

1

Emprim project

Iniziativa dal pievel «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l’auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas»

2

Segund project

Iniziativa dal pievel «per ina vegliadetgna flexibla da renta a partir da 62 onns per dunna ed um»

3

Terz project

Iniziativa dal pievel «Spargnar tar il militar e tar la defensiu generala – per dapli pasch e per plazzas da lavur orientadas vers il futur (Iniziativa da redistribuziun)»

4

Quart project

Iniziativa dal pievel «per custs d’ospital pli bass»

5

Tschintgavel project

Lescha davart il personal da la confederaziun

Las duas iniziativas dal pievel han ina finamira sumeglianta. Ellas pretendan sin il sector da la AVS ina vegliadetgna da renta flexibla ed eguala per dunna ed um. Latiers duain ins pudair retrair la renta da la AVS pli baud che oz, senza ch'ella vegnia reducida: La pensiun duai esser pussaivla cun 62 onns, sch'insatgi dat si dal tut u per part l'activitad da gudogn. Il cussegl federal ed il parlament refusan domaduas iniziativas, perquai ch'ellas fissan colliadas cun custs supplementars considerabels. Els s'occupan dal giavisch per ina flexibilisaziun da la vegliadetgna da renta finanzialmain giustificabla el rom da la 11avla revisiun da la AVS che vegn deliberada en il parlament.

Explicaziuns 4–11
Texts
da votaziun 6 ed 8

L'iniziativa da redistribuziun vul sbassar entaifer diesch onns las expensas per la defensiun naziunala sin la mesadad da las expensas da 1987. In terz dals meds che daventan disponibils duai vegnir utilisà per ulteriura politica da pasch internaziunala. Il cussegl federal ed il parlament refusan l'iniziativa, perquai ch'ella indebliss memia ferm la defensiun naziunala.

Explicaziuns 12–17
Text
da votaziun 14

L'iniziativa «per custs d'ospital pli bass» vul ina midada radicala da noss sistem d'assicuranza da malsauns. Ella pretenda surtut che l'obligatori d'assicuranza sa restrenschia sulettamain sin la cuvrida dals custs d'ospital. Il cussegl federal ed il parlament refusan quest'iniziativa, perquai ch'ella sutminass la basa da l'assicuranza da malsauns sociala e chaschunass ina medischina da duas classas.

Explicaziuns 18–23
Text
da votaziun 20

La lescha davart il personal federal (Lpers) duai remplazzar la lescha davart ils funcziunaris da l'onn 1927. Ella pussibilitescha a l'administraziun, a la posta ed a las VFF ina politica da personal che correspunda al temp e promova uschia ina lavur economica e senza burocrazia. La lescha nova abroghescha il status da funcziunari, conceda dentant ina protecziun extendida cunter la desditga. Cun questa novaziun elegia la confederaziun pia ina via che numerus chantuns e bleras vischnancas han gia instradà. In dretg da personal modern rinforza il servetsch public ed al renda capavel da far frunt a l'avegnir, quai ch'è betg il davos en l'interess dals pajataglia.

Explicaziuns 24–29
Text
da votaziun 30–47

Emprim e segund project

Iniziativas davart la vegliadetgna da renta

1

■ L'emprima dumonda da la votaziun sa scloma:

Vulais Vus acceptar l'iniziativa dal pievel «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l'auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas?»

Il cussegl naziunal ha refusà l'iniziativa cun 110 cunter 67 vuschs, il cussegl dals chantuns cun 39 cunter 5 vuschs.

2

■ La segunda dumonda da la votaziun sa cloma:

Vulais Vus acceptar l'iniziativa dal pievel «per ina vegliadetgna flexibla da renta a partir da 62 per dunna ed um?»

Il cussegl naziunal ha refusà l'iniziativa cun 107 cunter 65 vuschs, il cussegl dals chantuns cun 39 cunter 5 vuschs.

Il pli important en furma concisa

■ La vegliadetgna da renta en la AVS

La situaziun finanziaria da la AVS dependa fermamain da la vegliadetgna da renta e da l'aspectativa da vita. Tar la 10avla revisiun da la AVS han ins mess accents sin meglieraziuns da la renta sco er sin bunificaziuns d'educaziun e d'assistenza. Da l'autra vart vegn augmentada la vegliadetgna da las dunnas graduadamain da 62 a 63 onns (2001) ed alura a 64 onns (2005). La vegliadetgna da renta dals umens resta tar 65 onns. Umens e dunnas pon retrair la renta da la AVS il pli baud dus onns avant, ma en quest cas vegn la renta scursanida per adina. 1995 ha il pievel acceptà questa revisiun da la AVS cun gronda maioritad. Trais onns pli tard ha el refusà ina iniziativa che ha vuli mantegnair la vegliadetgna da renta da 62 onns per las dunnas.

■ Tge intenziuneschan las duas iniziativas?

Nus vuschain davart duas iniziativas dal pievel sumegliantas davart la vegliadetgna da renta ch'èn vegnidas inoltradas 1996. L'emprima da questas iniziativas deriva da la societad svizra d'employads commerials e da la federaziun svizra da societads d'employads, la segunda da l'allianza verda da la Svizra. Domaduas iniziativas vulan introducir ina uschenumnada renta da pensiun: tgi che dat si l'acquist da gudogn u tgi che ha be anc entradas bassas, quel duai pudair retrair la renta da vegliadetgna senza scursanidas a partir da 62 onns. La lescha duai reglar a partir da cura ch'ins obtegna la renta, sch'ins

lavura vinavant. La segunda iniziativa prevesa ultra da quai ch'i po vegnir retratga ina renta parziala (p. ex. ina mesa renta) en cas ch'ins desista parzialmain da l'acquist da gudogn. In'ulteriura iniziativa da l'allianza verda che vul financiar ils custs supplementars d'ina vegliadetgna da renta pli bassa cun ina taglia d'energia è anc pendent tar il parlament.

■ Consequenzas da las iniziativas

En cas d'ina acceptaziun da las iniziativas retrajessan numerusas persunas lur renta gia cun 62 onns – e quai senza reduziun. Quai chaschunass expensas supplementaras annualas per la AVS da pli che 2 milliardas francs, quai vul dir set pertschient da las expensas totalas. Ils respargns calculads da 900 milliuns francs cumpenseschan quests custs supplementars gnanc per la mesadad.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament refusan las iniziativas, perquai ch'ellas èn memia charas. Cun ina vegliadetgna da renta generalmain pli bassa stattan ellas en cuntradiziun cun la finamira dal cussegl federal da garantir la AVS a lunga vista. Cun la 11avla revisiun da la AVS ch'ha entschavi suttametta il cussegl federal ina proposta che facilitescha cun main problems ina vegliadetgna da renta flexibla, ma che limitescha ils custs supplementars.

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l'auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas»

dals 18 da december 1998

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

avend examinà l'iniziativa dal pievel inoltrada ils 13 da matg 1996¹ «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l'auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas», avend gi' invista dal messadi dal cussegl federal dals 15 da december 1997²,

concluda:

Art. 1

¹ L'iniziativa dal pievel «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l'auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas» è valaivla e vegn suttamesa a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

² Ella sa cloma sco suonda:³

La constituziun federala vegn cumpletta sco suonda:

Art. 112 al. 2a

^{2a} Il dretg da la renta da vegliadetgna nascha suenter avair cumplenì il 62avel onn, sche la persuna n'ha nagina activitad da gudogn u sche las entradas da gudogn èn pli bassas che la summa entira plus la mesa summa da la renta minimala. La lescha fixescha, a partir da tge vegliadetgna ch'ìl dretg da renta vala senza cundiziuns.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

¹ BBL 1996 III 309

² BBL 1998 1175

³ L'iniziativa dal pievel è anc vegnida inoltrada durant la validitad da l'antieriura constituziun federala e sa referescha perquai a questa. Il parlament ha adattà la numeraziun e la furmaziun dals artigels en il text da l'iniziativa a la nova constituziun federala.

Il comité d'iniziativa fa valair:

«La vegliadetgna da renta «gista» entschaiva cun 62

Dapi onns sa dispitan dunnas ed umens da la politica davart la vegliadetgna da renta «gista» tar la AVS. En il davos temp han ins schizunt udì che la vegliadetgna da renta saja d'auzar sin 67 u 68 onns u schizunt anc dapli. Ma la disputa politica ha da far pauc cun la realitad. Tuts san ch'i na dat nagina vegliadetgna da renta «gista».

Nagin sforz da vegliadetgna da renta pli

Sco consequenza dal mund da lavur e da professiun ch'è sa midà a moda persistente bandunan las persunas cun acquist da gudogn lur vita professiunala a termins fitg differents. Numerus èn gia prest stanchels ed isads da la lavur, auters vulessan cuntinuar a lavurar fin 70 u anc pli ditg. En numerus cas decida dentant er il patrun davart il termin da la pensiun. Igl è sbaglià da sfurzar si a mintgin la medema vegliadetgna da renta. Nus duvrain perquai ina vegliadetgna da renta flexibla.

Tscherna libra a partir da 62 onns

Cun l'iniziativa da la societad svizra d'emploiads da commerzi (SSEC), da la federaziun da societads svizas d'emploiads (FSE) e da l'uniun sindacala svizra (USS) pon tuts tscherner cun 62 onns, sch'els vulan lavurar vinavant u sch'els vulan giudair la pensiun bainmeritada senza reduzioni da la renta da la AVS. La suletta cundiziun per retrair la renta: dar si l'acquist da gudogn. In pitschen gudogn secundar è er anc permiss durant la pensiun.

La vegliadetgna da renta da 62 onns sto esser pussaivla pr tuts

Er il cussegl federal propona cun sia 11avla revisiun da la AVS ina vegliadetgna da renta flexibla. Il problem è quel che sulettamain persunas bainstantas pon sa lubir quai, perquai che la renta da la AVS vegniss scursanida permanentamain a moda massiva en cas d'in'entrada en pensiun avant il 65avel onn. La preschenta iniziativa pussibilitescha a tuts ina pensiun en dignitad a partir da 62 onns, surtut er a persunas cun entradas bassas. L'iniziativa resguarda ultra da quai il fatg che numerusa glied vegn sfurzada memia baud da bandunar la vita da lavur per motivs da spagnar.

Regals da taglia planisads mussan: ils raps èn a disposiziun

Ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 onns custa raps – ma pli paucs raps che quai che las adversarias ed ils adversaris pretendan. La renta da pensiun porta er respargns: tar l'assicuranza d'invaliditad, l'assicuranza da dischoccupads, la cassa da malsauns, il provediement e tar las cassas da pensiun. Plinavant èsi uschia che tgi che lavura pli ditg che fin 62 na po retrair nagina renta da la AVS. El paja dentant vinavant contribuziuns e gida cun quai a moda solidaria a finanziar la renta da pensiun. Per la finanziaziun pon ins far diever d'ina megla administraziun da la facultad e da las reservas d'aur da la banca nazionala. Sch'ìls raps per expensas betg necessarias e per regals da taglia per ils ritgs èn a disposiziun, alura duess la finanziaziun d'ina veritabla vegliadetgna da renta flexibla esser pussaivla pir endretg.

La Svizra: Il pajais il pli ditg dal mund

Noss pajais po – e vul – pussibilitar a tut las dunnas e tut ils umens ina pensiun en dignitad e senza miseria sociala. Cun in GEA a l'iniziativa daventa quai realitad.»

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «per ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 onns per dunna ed um»

dals 18 da december 1998

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

sunter avair examinà l'iniziativa dal pievel inoltrada ils 22 da matg 1996¹ «per ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 onns per dunna ed um», avend gi' invista en il messadi dal cussegl federal dals 15 da december 1997²,

concluda:

Art. 1

¹ L'iniziativa dal pievel «per ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 onns per dunna ed um» è valaiyla e vegn suttamessa a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

² Ella sa cloma sco suonda.³

La constituziun federala vegn cumplettada sco suonda:

Art. 112 al. 2a⁴

^{2a} Rentas da vegliadetgna vegnan concedidas a partir dal 62avel onn cumplenì. En cas d'activitad da gudogn suenter il 62avel onn cumplenì fixescha la lescha, cur che nascha il dretg senza la cundiziun da renunziar a l'acquist da gudogn e regla il dretg parzial sin rentas en cas da renunzia parziala a l'acquist da gudogn. Ella po sbassar ils limits da vegliadetgna e prevesair sut tschertas cundiziuns ina retratga anticipada.

Art. 196 titel

Disposiziuns transitorias tenor il conclus federal dals 18 da december 1998 davart ina nova constituziun federala

Art. 197 Disposiziuns transitorias suenter l'acceptaziun da la constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999

1. Disposiziun transitoria tar l'art. 112 (assicuranza da vegls, survivents ed invalids)

Sche l'assemblea federala na decretescha betg la legislaziun correspondententa entaifer tschintg onns suenter l'acceptaziun da l'art. 112 alinea 2a, decretescha il cussegl federal las disposiziuns executivas necessarias.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

¹ BBL 1996 V 135

² BBL 1998 1175

³ L'iniziativa dal pievel è anc vegnida inoltrada durant la validitad da l'anteriura constituziun federala e sa referescha perquai a questa. Il parlament ha adattà la numeraziun e la furmaziun dals artitgels en il text da l'iniziativa a la nova constituziun federala

⁴ Cun disposiziun transitoria

Il comité d'iniziativa fa valair:

«Realistic

Cun la 10avla revisiun da la AVS han ins auzà la vegliadetgna da rentas per dunnas sin 64 onns. Per la 11avla revisiun da la AVS è schizunt planisada in auzament sin 65 onns. Gia audan ins pretensiuns che la vegliadetgna da renta saja d'auzar sin 67 u 68 onns. In auzament da la vegliadetgna da renta stat dentant en cuntradiziun cun la realitad sin il martgà da lavur. Persunas pli veglias che tschertgan lavur na chattan strusch ina plazza, er sche la conjuntura munta. Pensiunaments anticipads èn la regla. L'iniziativa verda resguarda questa realitad cun pretender ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 onns per mintgin.

Social

Igl è bain gia oz pussaivel da sa laschar pensiunar anticipadamain. Quai ha dentant la consequenza che las rentas vegnan reducidas permanentamain. Per dunnas ed umens cun entradas pli bassas na vegni perquai strusch en dumonda d'ir en pensiun pli baud. L'iniziativa perencunter propona ina soluziun pli sociala. Tgi che vul sa laschar pensiunar cun 62 onns po far quai senza perditas finanzialas.

Flexibel e solidar

Blers lavurants vuessan gugent anc lavurar cumplainamain u a temp parzial sunter 62 onns. Auters vuessan ir voluntariamain en pensiun cun 62 u duessan far quai per motivs da sanadad. Els duessan pudair giudair lur pensiun bainmeritada. Tras quai datti plazzas libras per ils giuvens. L'iniziativa verda prevesa ina soluziun flexibla: tgi che lavura a temp parzial a partir da 62 onns duai obtegnair ina renta parziala, tgi che na lavura betg pli obtegna la renta cumplaina.

I sa lascha finanziar

Ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 per dunna ed um custa insatge. Da l'autra vart datti respargns en autras ovras socialas. La cassa da dischoccupads e l'assicuranza d'invaliditad vegnan distgargiadas. Custs da sanadad vegnan spargnads, sche dunnas ed umens pon ir en pensiun da buna sanadad. Sut il stritg restan custs supplementars da main ch'ina milliarda francs. Per cuvrir quests custs propona l'allianza verda ina refurma da taglias ecologica (iniziativa «per ina AVS segira – imponer taglias sin l'energia enstagl da sin la lavur»). Ulteriurs meds pudessan er vegnir fatgs disponibils cun spargnar tar il militar (iniziativa da redistribuziun) e cun desister da regals da taglia als ritgs ed a las bancas.»

Posiziun dal cussegl federal

1 2

Las iniciativas vulan introducir las uschenumnadas rentas da pensiun en la AVS. Umens e dunnas pudessan retrair ina renta da AVS nunreducida a partir dal 62avel onn, sch'els dattan si lur activad da gudogn dal tuttafatg u per part. Quai vegn a chaschunar blers pensiunaments anticipads e tras quai custs supplementars considerabels per la AVS. Cun la 11avla revisiun da la AVS ha il cussegl federal proponì ina vegliadetgna da renta flexibla che custa pli pauc, ma ch'è tuttina socialmain giustificabla. El refusa las iniciativas spezialmain per ils sequents motivs:

■ **Las iniciativas van memia lunsch**

Las iniciativas fan dependent il dretg d'ina renta da vegliadetgna nunreducida a partir dal 62avel onn sulettamain da la cundi-ziun che l'acquist da gudogn vegnia dà si dal tut u per gronda part. A partir dal 62avel onn duai quai pia star liber a tut las persunas d'eleger il termin da lur entrada en pensiun tenor lur basegns persunals. Tenor la segunda iniziativa duai ultra da quai pudair vegnir retratga ina part da la renta en cas d'acquist da gudogn parzial. Experientschas a l'exteriur mussan che la gronda part da las persunas autorisadas retira la renta uschè prest sco pussaivel, uschenavant che quai n'è betg collià cun ina reducziun da la renta. Igl è pia da quintar che la part da pensiunaments anticipads en la AVS fiss fitg auta, perquai ch'ì fiss pauc attractiv da lavurar vinavant da 62 fin la vegliadetgna da renta che sto vegnir fixada legalmain. Quai chaschnass custs supplementars considerabels per l'AVS.

■ **Custs memia auts**

La renta da pensiun avess per consequenza expensas supplementaras annualas da pli che 2 milliardas francs per la AVS. Senza entradas correspondentas n'èn quests custs betg supportablas per la AVS. Tar l'assicuranza d'invaliditad e tar l'assicuranza da dischoccupads pudess ins bain far respargns, dentant sulettamain en la dimensiun da 900 milliuns francs. In'eventuala taglia futura sin l'energia pudess gidar a financiar las assicuranzas

socialas, ma ella na duai betg vegnir duvrada per sbassar la vegliadetgna da renta.

■ **Privel per la segirezza finanziaria da la AVS**

La prioritad per il cussegl federal è la segirezza a lunga vista da las rentas da la AVS. Domaduas iniziativas cumplitgassan questa segirezza pervia da las ulteriuras grevazzas finanzialas. La populaziun da la Svizra daventa adina pli veglia: dapi 1950 è l'aspectativa da vita da las persunas da 65 onns s'auzada per 3,9 onns tar ils umens e per 6,3 onns tar las dunnas. A medem temp s'augmenta il dumber dals pensiunads permanentain in cumparegliazion cul dumber dals contribuents cun activitad da gudogn. Per dumagnar las consequenzas da quest svilup demografic ha la confederaziun augmentà l'entschatta 1999 la taglia sin la plivalur per in pertschient. Per segirar a lunga vista nossa prevenziun per la vegliadetgna dovri dentant ulteriuras mesiras. Cun la 11avla revisiun da la AVS che vegn actualmain tractada dal parlament propona il cussegl federal ultra da differentas mesiras da spargn er in augment graduà da la taglia sin la plivalur per 1,5 pertschient per la AVS e per 1 pertschient per la AI.

■ **Vegliadetgna da renta flexibla en il rom da la 11avla revisiun da la AVS**

Il cussegl federal è da l'avis ch'ils custs d'ina vegliadetgna da renta flexibla stoppian vegnir cuvrìds cun respargns, auzand tenor la 11avla revisiun da la AVS la

vegliadetgna da renta da las dunnas sin 65 onns. La vegliadetgna da renta dals umens resta sco oz tar 65 onns. Il cussegl federal è dentant conscient dal fatg che betg tuts na pon lavurar fin a 65 onns e che blers han er il basegn da disponer sez davart il mument dal pensiunament. Quai discorra en favur d'ina vegliadetgna da renta flexibla tranter 62 e 65 onns, sco ch'il cussegl federal propona, inclusiv la pussaivladad da vegnir pensiunà parzialmain a partir da 59 onns. Las reducziuns da rentas colliadas cun la retratga anticipada duain restar financialmain supportablas en il cas singul e duain vegnir graduadas tenor criteris socials (surtut l'autezza da las entradas); en cas da basegn pon er vegnir concedidas prestaziuns supplementaras.

Per tut questas raschuns recumondan il cussegl federal ed il parlament da refusar las iniziativas dal pievel «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l'auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas» e «per ina vegliadetgna da renta flexibla a partir da 62 onns per dunna ed um».

Terz project

Iniziativa da redistribuziun

3

■ **La dumonda da la votaziun sa cloma:**
Vulais Vus acceptar l'iniziativa dal pievel «Spargnar tar il militar e tar la defensiun generala – per dapli pasch e per plazzas da lavur orientadas vers il futur (iniziativa da redistribuziun)?»

Il cussegl naziunal ha refusà l'iniziativa cun 122 cunter 62 vuschs, il cussegl dals chantuns cun 36 cunter 6 vuschs.

Il pli important en furma concisa

■ Midada da la situaziun da la politica da segirezza

La smanatscha militarica è sa diminuida cun la fin da la guerra freida. La Svizra è dentant pertutgada pli ferm dals effects da conflicts regiunals e gida a dumagnar quels al lieu cun meds civils e militars. Ils meds finanziaus impundids per la defensiun naziunala èn vegnids reducids a moda massiva. L'armada e la protecziun dal pievel vegnan accordadas a la nova situaziun e furmadas a moda pli effizienta.

■ Ils postulats da l'iniziativa da redistribuziun

L'iniziativa da redistribuziun vul reducir pass per pass las expensas per la defensiun naziunala. Entaifer diesch onns duain ellas vegnir reducidas a la mesadad da las expensas da 1987, cumpensand la chareschia. Davart il diever dals meds spargnads uschia duai decider l'assemblea federala mintga quatter onns. In terz sto vegnir impundi per ulteriura politica da pasch internaziunala (i vegnan numnads la collavuraziun sin il sector dal svilup, protecziun da la basa da viver natirala, evitar conflicts, accommodament paschaivel da cuntraversas, demobilisaziun e segirezza collectiva). Per crear plazzas da lavur da remplazzament per ils lavurants e las regions ch'èn pertutgadas da la demobilisaziun sto la confederaziun ultra da quai crear in fond da conversiun d'ina milliarda francs.

■ L'iniziativa è gia realisada per part

Las expensas per la defensiun naziunala muntan tenor plan da finanzas per l'onn 2002 a circa 4,9 milliardas francs. Realmain èn ellas gia circa 28 pertschient pli bassas che las expensas da 1987. Il giavisch da l'iniziativa è pia gia realisà per la mesadad. Ulteriuras reducziuns èn da refusar, perquai che l'armada na fiss betg pli abla d'ademplier sias incumbensas, numnadain da sustegnair la pasch a l'exteriur, da defender la Svizra e da proteger la populaziun.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament refusan l'iniziativa, perquai ch'ella n'è betg necessaria, betg acceptabla e privlusa: betg necessaria, perquai ch'il cussegl federal ed il parlament han gia realisà la situaziun midada ed han gia reduci massivain ils custs da la defensiun naziunala; betg acceptabla, perquai che l'abilitad da prestaziun da noss'armada na fiss betg pli garantida; privlusa, perquai ch'ina restricziun rigida da las expensas en la constituziun federala restrenscha nossa libertad d'acziun da tala maniera ch'ins na pudess betg pli reagir a temp en cas da novas smanatschas militaricas.

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «Spargnar tar il militar e tar la defensiun generala – per dapli pasch e per plazzas da lavur orientadas vers il futur (Iniziativa da redistribuziun)»

dals 24 da mars 2000

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

avend examinà l'iniziativa dal pievel inoltrada ils 26 da mars 1997¹ «Spargnar tar il militar e tar la defensiun generala – per dapli pasch e per plazzas da lavur orientadas vers il futur (iniziativa da redistribuziun)»

avend gi invista en il messadi dal cussegl federal dal 1. da mars 1999²,

concluda:

Art. 1

¹ L'iniziativa dal pievel dals 26 da mars 1997 «Spargnar tar il militar e tar la defensiun generala – per dapli pasch e per plazzas da lavur orientadas vers il futur (iniziativa da redistribuziun)» è valaivla e vegn sutmessada a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

² L'iniziativa dal pievel³, adattada a la nova constituiun federala dals 18 d'avrigl 1999: sa cloma sco suonda:

Art. 196 Titel

Disposiziuns transitorias tenor il conclus federal dals 18 da december 1998 davart ina nova constituiun federala

Art. 197 Disposiziuns transitorias suenter l'acceptaziun da la constituiun federala dals 18 d'avrigl 1999

I. Disposiziun transitoria tar l'art. 57 (Segirezza)

¹ La confederaziun reducescha pass a pass ils credits per la defensiun naziunala, fin che las expensas per la defensiun naziunala èn reducidas sin la mesadad dal quint da l'onn 1987 il pli tard diesch onns suenter l'acceptaziun da questa disposiziun transitoria. La chareschia vegn gulivada.

² L'assemblea federala fixescha tenor lescha mintga quatter onns co ch'ils meds finansials spargnads èn d'impunder.

³ In terz dals imports spargnads vegn impundì per ulteriura politica da pasch internaziunala (collavuraziun sin il sector dal svilup, protecziun da la basa da viver natirala, evitar conflicts, accommodament paschaivel da cuntraversas, demobilisaziun e segirezza collectiva).

⁴ La confederaziun promova la restructuraziun dals manaschis e da las administraziuns pertugadas da la demobilisaziun sin bains e purschidas da servetsch civils e sustegna lavurants e regiuns che vegnan pertugads dal process da demobilisaziun. Per crear plazzas da lavur da remplazzament creescha la confederaziun in fond da conversiun d'ina milliarda francs.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

¹ FUC 1997 III 1002

² FUC 1999 3285

³ L'iniziativa dal pievel è anc vegnida inoltrada durant la validad da l'anteriura constituiun federala e sa referescha perquai a questa. Il parlament ha adattà la numeraziun e la furmaziun dals artitgels en il text da l'iniziativa a la nova constituiun federala.

Il comité d'iniziativa fa valair:

«Gea ad ina politica efficazia da pasch e da segirezza

L'iniziativa da redistribuziun «Spargnar tar il militar» instradescha ina nova politica efficazia da pasch e da segirezza. La Svizra sa presta oz l'armada la pli gronda e la pli chara en la cumparegliaziun cun l'Europa. Dapi la guerra freida è sa reducidas las expensas dal militar sin tut il mund fin 1997 per in terz, en Svizra sulettamain per in dies-chavel. Las ristgas ed ils problems èn sa midads, anc adina vegnian dentant investids memia blers raps en la defensiun militar – raps che mancan en auters lieus. Da las actualmain 5 milliardas francs che la confederaziun dat ora per la defensiun naziunala duain 1,8 milliardas francs vegnir spargnads e duvrads per in auter intent.

Promover la pasch ed il svilup

Ils raps spargnads tar il militar vegnan investids per in terz en la politica da pasch preventiva. Nus pudain be viver pli segir, sch'i va bain cun dapli glied. Cun l'iniziativa da redistribuziun po la Svizra prestar ina contribuziun considerablmain pli gronda vi da la promoziun da la pasch ed il svilup persistent, saja quai a moda independenta u en collavuraziun internaziunala.

Rinforzar la segirezza sociala

Ina renta da vegliadetgna segirada, ina furmaziun e furmaziun supplementara qualificada per giuvenils, l'egualisaziun sociala ed economica da dunnas ed umens pate-schan sut il sforz da spargnar. L'iniziativa dat liber daners che pon vegnir investids sistematicamain en la segirezza sociala.

Crear plazzas da lavur

Dapi ils onns 80 è mintg'otra plazza da lavur sin il sector da militar vegnida eliminada senza remplazzament. Empè d'observar l'ulteriura reducziun da plazzas da lavur senza far insatge s'occupa l'iniziativa dals lavurants e da las regions che vegnan pertutgads e crescha cun in fond da conversiun millis da novas plazzas da lavur.

Spargnar

Ina part dals daners che la confederaziun paja oz per il militar po simplamain vegnir spargnada. L'iniziativa distgargia uschia la cassa federala ed ils pajataglias per 600 milliuns francs l'onn.

L'iniziativa da redistribuziun po reducir il sguaz da daners da taglia tar la defensiun naziunala. In'armada moderna che correspunda a las smanatschas po spargnar blers raps. Tgi che vul dapli segirezza sto impunder ils meds finansials stgars al dretg lieu.»

Posiziun dal cussegl federal

3

La smanatscha militara è bain sa reducida durant ils davos 12 onns. Il svilup futur da la politica da segirezza e dal militar è dentant malsegira. Perquai sto la Svizra disponer er en il futur d'ina armada che po esser abla a temp da defender il pajais en cas d'ina pegiuraziun da la situaziun. Per quest intent avain nus er da metter a disposiziun ils meds finansials necessaris. Il cussegl federal refusa l'iniziativa da redistribuziun per ils sequents motivs:

L'iniziativa...

■ **sutvalitescha ils privels a vista mesauna ed a lunga vista**

Malgrà la meglieraziun da nosssa situaziun concernent la politica da segirezza na pon ins betg excluder per adina ina smanatscha militara da la Svizra. Nus stuain er esser preparads per svilupps disfavouraivels. Perquai stuain nus mantegnair la capacita da defender noss pajais.

■ **periclitescha l'adempliment da las incumbensas da l'armada**

L'armada ha trais incumbensas: ella gida a sustegnair la pasch ed a superar crisas internaziunalas; ella garantescha la segirezza dal territori e la defensiun; ella gida ad evitar e superar privels existenzials. En cas che l'iniziativa vegniss acceptada na pudessan betg pli vegnir ademplitas tuttas trais incumbensas. Surtut vegniss messa en dumonda la defensiun, cun consequenzas correspondentas per la segirezza dal pajais.

■ **metta en dumonda las reformas instradadas**

Il cussegl federal ha fixà las directivas politicas per l'armada XXI e la protecciun da la populaziun. Uschia è la via libra per reformas, cun las qualas quests instruments pon vegnir furmads a moda pli effizienta ed orientads tenor la nova situaziun. En cas d'ina smanatscha militara augmentada duai l'armada er pudair augmentar a temp sias abilitads per la defensiun. En cas che l'iniziativa vegn acceptada na fiss quai betg pli pussaivel.

■ **sagietta cunter chastels sblundregiads concernent ils sforzs da spargnar dal DDPS**

Las expensas per la defensiun naziunala èn vegnidas reducidas a moda massiva durant ils onns 90. Tenor il plan da finanzas 2002 èn ellas realmain circa 28 pertschient sut il preventiv da 1987. Las expensas per investiziuns militaras èn sa reducidas en la medema perioda per circa 44 pertschient. En cumparegliaziun cun ils plans da finanzas oriunds èn sa muntadas las expensas pli bassas da l'armada durant ils davos 10 onns a 9 milliardas francs. Cun quai vegn smesada fin 2002 la part da las expensas da la confederaziun da 20 pertschient (1987) a circa 10 pertschient. A medem temp sa reducescha er la part dal product naziunal brut da 1,9 pertschient (1987) a circa 1,2 pertschient (2002). Il DDPS ha uschia ademplì sia incumbensa da spargnar. La defensiun naziunala è il sulet sector d'incumbensas statalas cun expensas recedentas.

■ **survesa ils sforzs actuals per promover la pasch**

La Svizra s'engascha gia oz per la pasch internaziunala, per exempel cun las «champions melnas» en Bosnia-Herzegovina, cun ina cumpagnia a Cosovo, cun observaturs militar, da polizia civila u d'elecziuns, cun il sustegn da missiuns da la ONU e da la OSCE sco er cun la collavuraziun sin il sector dal svilup. Tenor la nova strategia da politica da segirezza – segirezza tras cooperaziun – duai quest enga-

schament anc vegnir rinforzà cun meds civils e militar; per quest intent n'è l'iniziativa betg necessaria.

■ **restrenscha la libertad d'agir dal parlament e dal cussegl federal**

Il parlament ed il cussegl federal ston pudair fixar las expensas per la defensiun naziunala a moda flexibla e correspundenta al svilup da la situaziun. L'autezza da questas expensas na duai perquai betg vegnir fixada en la constituziun. Ina tala restricziun rigida n'exista per nagin'otra incumbensa dal stadi. La libertad d'agir dal parlament e dal cussegl federal na dastga betg vegnir restrenschida a moda uschè massiva. A la fin dals quints sa tracta da la segirezza dal pajais e da sia populaziun.

Per tut questas raschuns recumondan il cussegl federal ed il parlament da refusar l'iniziativa da redistribuziun.

Quart project

Iniziativa dal pievel

«per custs d'ospital pli bass»

4

■ **La dumonda da la votaziun sa cloma:**
Vulais Vus acceptar l'iniziativa dal
pievel «per custs d'ospital pli bass?»

Il cussegl naziunal ha refusà l'iniziativa
cun 182 cunter 1 vuschs, il cussegl dals
chantuns cun 42 cunter 0 vuschs.

Il pli important en furma concisa

■ La qualitat dal provediment medicinal ha ses pretsch

La Svizra dispona d'in servetsch da sanidad d'auta qualitat. Actualmain pajan las Svizras ed ils Svizzers totalmain 40 milliardas francs per lur sanadad e lur bainstar. L'assicuranza da malsauns obligatoria, a la quala fan part tuts, cuvra pli ch'in terz da quests custs e pussibilitescha cun quai a tuts l'access a prestaziuns medicinalas d'auta qualitat. L'import restant vegn purtà dals tegnairechasas, da las assicuranzas supplementaras privatas u dal maun public.

■ Tge vul l'iniziativa?

L'iniziativa propona ina midada radicala da noss sistem da l'assicuranza da malsauns obligatoria, cun la finamira da limitar ils custs da quest'assicuranza. Per quest intent vul ella excluder tut las prestaziuns che na vegnan betg fatgas en il rom d'in segiurn a l'ospital. Ultra da quai restrenscha ella l'indemnisaziun tras l'assicuranza en cas d'in segiurn a l'ospital a maximalmain 250 francs per pacient e per di.

■ Consequenzas da l'iniziativa

La restricziun da l'assicuranza da malsauns obligatoria sin il pajament dals custs da l'ospital sfurzass pazientas e pazients da pagar sez prestaziuns sco per exempel il tractament medical u ils medicaments. Uschia fissan da pagar da las pazientas e dals pazients pli che 10 milliardas francs che vegnan oz indemnisads da l'assicuranza sociala. L'acceptaziun da l'iniziativa na chaschunass ultra da quai

betg ina reducziun dals custs da sanadad, mabain be in'otra repartiziun main solidaria da quests custs.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

Il cussegl federal ed il parlament èn da l'avis che l'iniziativa periclitescha l'access al provediment medicinal e ruina il princip da la solidaritad en l'assicuranza da malsauns. Sco consequenza da quai svaniss il sistem svizzer da l'assicuranza da malsauns sociala ch'il pievel ha acceptà 1994. Il cussegl federal ed il parlament recumondan perquai da refusar l'iniziativa.

Text da la votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «per custs d'ospital pli bass»

dals 24 da mars 2000

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra,

avend examinà l'iniziativa dal pievel inoltrada ils 10 da settember 1998¹ „per custs d'ospital pli bass“, avend gi' invista dal messadi dal cussegl federal dals 8 da settember 1999²

concluda:

Art. 1

¹ L'iniziativa dal pievel dals 10 da settember 1998 «per custs d'ospital pli bass» è valaivla e vegn suttamesa a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

² L'iniziativa dal pievel³, suenter l'adattaziun a la nova constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999, sa cloma sco suonda:

I

La constituziun federala vegn midada sco suonda:

Art. 117 al. 2

² La conclusiun d'in'assicuranza da malsauns n'è betg obligatoria, exceptà per segiurns a l'ospital.

L'assicuranza per segiurns a l'ospital po succeder en il rom da la lescha federala davart l'assicuranza da malsauns ed independentamain da la lescha davart l'assicuranza da malsauns tras instituziuns d'assicuranza privatas ch'èn suttamestas a la lescha davart la surveglianza da las assicuranzas. Cun l'entrada en vigor da l'assicuranza privata scroda l'obligaziun da pajar premias visavi la cassa da malsauns.

Ils chantuns èn obligads, sch'i fa basegn en collavuraziun cun auters chantuns, da procurar ch'i stat a disposiziun per ils abitants dal chantun il dumber da letgs necessaris en las trais partiziuns: partiziun generala, mez-privata e privata.

Las personas assicuradas na ston pajar nagina franchisa. Ils chantuns retschaivan da l'assicuranza da malsauns u da l'assicurader privat per il segiurn da l'assicurà en la partiziun generala dal spital 250 francs per di da segiurn e per persuna, inclusiv tut las prestaziuns da l'ospital sco p. ex. operaziuns, medischnas, radiografias, transport dal pazient a l'ospital e.u.v., indexà tenor l'index dals pretschs da consum.

Sche la persuna assicurada sto far diever dals servetschs d'in'ospital ordaifer il chantun da domicil per motivs medicinals, obtegna il chantun da domicil l'indemnisaziun da 250 francs davart da l'assicurader. Igl è chausa dal chantun da domicil da far autras convegnas cun l'ospital resp. chantun correspondent.

Uschenavant che personas assicuradas sa chattan en ospitals privats, èn ils assicuraders obligads da pajar las indemnisaziuns fixadas per ils chantuns sco contribuziun als custs dals segiurns a l'ospital.

II

Las disposiziuns transitorias da la constituziun federala vegnan cumpletadas sco suonda:

Art. 196 Titel

Disposiziuns transitorias tenor il conclus federal dals 18 d'avrigl 1998 davart ina nova constituziun federala

Art. 197 Disposiziuns transitorias suenter l'acceptaziun da la constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999

1. Disposiziun transitoria tar l'art. 117 (Assicuranza da malsauns e cunter accidents)

Disposiziuns legalas u ordinaziuns che stattan en cuntradicziun cun l'artitgel 117 alinea 2 vegnan abrogadas.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

¹ BBL 1998 4959

² BBL 1999 9679

³ L'iniziativa dal pievel è anc vegnida inoltrada durant la validitad da l'anteriura constituziun federala e sa referescha perquai a questa. Il parlament ha adattà la numeraziun e la furmaziun dals artitgels en il text da l'iniziativa a la nova constituziun federala.

Il comité d'iniziativa fa valair:

«Avant la votaziun davart la nova lescha davart l'assicuranza da malsauns (LAM) han empermess il cussegl federal ed il parlament che las premias da las cassas da malsauns vegna a sa sbassar, e grazia a la promoziun dal martgà fiss terminada l'explosiun dals custs sin il sector da la sanitad.

En realitad èsi succedì il cuntrari. Las premias da las cassas da malsauns s'augmentan nunlimitadamain. Ins na po betg discurre d'in martgà liber sin il sector da las assicuranzas da malsauns. Schizunt il tribunal federal ha stuì constatar che la solidaritad tranter pazients/assicurads giuvens e vegls na funcziuna betg tar la LAM.

Tut quai vul dir: Il cussegl federal ed il parlament n'èn betg stads abels da cuntanscher er be ina da lur finamiras. Ina giada dapli han ins manà en errur la populaziun per greva negligentscha!

Igl è in fatg: A Berna na san ils umens da la politica betg pli tge far, els èn flavel. Ditg en ina construcziun: La nova lescha davart l'assicuranza da malsauns ha fatg naufragi total!

Questa conuschientscha na sa lascha betg contestar e pretenda novas soluziuns. Perquai è vegnida prendida l'iniziativa per sbassar ils custs dals ospitals; en favur da las burgaisas e dals burgais duai ella abrogar en emprima lingia l'obligatori d'assicuranza cumpressiv e cun quai custaivel. Ins vul pia be anc mantegnair l'obligatori per l'assicuranza d'ospital. Quai vul dir: Mintga burgaisa e mintga burgais resta assicurà cun ina premia en la dimensiun da be 60 francs per mais per las ristgas grondas medicinalas. Il tractament medicinal ambulat pli favuraivel po vegnir pajà sez d'ina gronda part da la populaziun. I stat liber a mintgin, sch'el vul eventualmain laschar cuvrir la ristga per il tractament ambulat tar l'assicuranza da malsauns u sch'el vul schizunt far in'assicuranza supplementara tar ina societad d'assicuranza privata, quai che fiss segir e franc pli favuraivel.

Cun l'iniziativa per sbassar ils custs d'ospital obtegnan ils chantuns dapli cumpetenzas. Igl è chausa dals chantuns da dumagnar ils basegns finanzials per part nuncontrol-labels dals ospitals e da metter a disposiziun in dumber da letgs che correspunda al basegn. Questa iniziativa gida pia er considerablmain a rinforzar il federalissem en noss pajais, in fatg che po be vegnir beneventà en noss temp smanatschà dal centralissem.»

Posiziun dal cussegl federal

4

En cas da malsogna garantescha la lescha davart l'assicuranza da malsauns (LAM) a tut las persunas cun domicil en Svizra il medem access al provediment medicinal, sch'ellas sajan ritgas u main ritgas, giuvnas u veglias. L'iniziativa perencunter fiss in chasti per las persunas attempadas e malsaunas pervia da la gronda restricziun da las prestaziuns che vegnan oz cuvridas a basa da la LAM. Il cussegl federal refusa l'iniziativa per ils sequents motifs:

■ Access restrenschi al provediment medicinal

L'iniziativa vul reducir l'obligatori en l'assicuranza da malsauns sin la garanzia effectiva per ils custs d'ospital. En cas che l'iniziativa vegniss acceptada na fissan perquai betg pli cuvridas da l'assicuranza da malsauns obligatoria tut las prestaziuns che na vegnan betg fatgas en il rom d'insegiurn a l'ospital, sco che quai è actualmain il cas a basa da la LAM. Talas prestaziuns fissan il tractament medical, la prescripziun da medischnas, la tgira a chasa u en ina chasa da tgira. Ins sto ponderar che be in quart da las 14 milliardas francs che vegnan oz purtadas da l'assicuranza da malsauns vegn impundi per las prestaziuns dals ospitals. Cun l'acceptaziun da l'iniziativa stuessan las pazientas ed ils pazients pagar sez trais quarts dals custs che vegnan oz purtads da l'assicuranza da malsauns.

■ Medischna da duas classas

Questas prestaziuns pudessan bain vegnir cuvridas tras in'assicuranza supplementara; quai dentant cun la gronda ristga ch'igl è da quintar cun premias augmentadas u cun resalvas da l'assicuranza. Ils assicuraders pudessan schizunt refusar d'assicurar tschertas pazientas e tscherts pazients, quai che fiss insupportabel surtut per las persunas cun malsognas cronicas u las persunas attempadas. En quest connex fissi sbaglià da crair che be ils tractaments en ils ospitals sajan necessaris e chars. L'assicuranza da malsauns

paja per exempel per dialisas 80 000 francs per mintga pazienta u pazient ed onn. Sche tals tractaments ambulants fissan exclus da l'assicuranza, fissan numerusas pazientas e numerus pazients finanziaimain ruinads, en cas ch'els n'avessan betg schizunt da desister da quests. L'access dal provediment medicinal che na pudess betg vegnir purschida en il rom d'in segiurn a l'ospital na fiss pia betg pli garantida per bleras personas. Al lieu dals assicuraders duess il stadi garantir il tractament necessari a tut las personas exclusas dal sistem da sanadad, e quai cun ils meds da l'agid social.

■ **Iniziativa che maina en error**

L'iniziativa pretenda da vulair sbassar drasticamain ils custs d'ospital. Sia acceptaziun chaschunass dentant plitost in augment dals segiurns a l'ospital e custs d'ospital pli auts. Las pazientas ed ils pazients senza assicuranza supplementara u che n'han betg pudì far ina tala fissan effectivamain tentads da sa laschar tractar dapli a l'ospital, perquai che be questas prestaziuns vegnissan indemnisadas – tenor la voluntad da l'iniziativa. L'augment dals tractaments custaivels en il rom d'in segiurn a l'ospital chaschunass en realitad in auzament dals custs d'ospital.

■ **Dapli taglias**

L'augment dals dis passentads a l'ospital sfurzass ils chantuns d'investir anc dapli en la construcziun e l'engrondiment dals ospitals per pudair correspunder a quest

basegn nov. Plinavant: la summa che l'assicuranza da malsauns obligatoria avess d'indemnisar en cas d'in segiurn a l'ospital vegn limità da l'iniziativa a moda arbitrara a 250 francs per di. L'import che l'assicuranza paja oz è dentant da stimar en media sin 300 francs per di. Per la differenza tranter l'indemnisaziun proponida dals iniziants e l'indemnisaziun che vegn pajada actualmain giess er anc sin donn e cust dal stadi, in adiziun a la part ch'el sto pajar gia oz. En realitad porta il maun public gia oz circa la mesadad dals custs d'ospital. Las burgaisas ed ils burgais avessan pia da pajar dapli taglias per finanziair questas novas expensas publicas. Nus stuessan finalmain far l'experientscha che l'assicuranza da malsauns sociala che nus enconuschain, numnadamain in'assicuranza solidaria cun ina purschida da prestaziuns d'auta qualitat per la populaziun cumplexsiva, svaniss pli baud u pli tard.

■ **La confederaziun agescha**

I n'è betg giustifitgà da metter en dumonda da princip il sistem introducì cun la LAM, sco quai che l'iniziativa propona quai, tant pli ch'il cussegl federal ha gia instradà refurmas per limitar l'augment dals custs da l'assicuranza da malsauns e procura a medem mument in rinforzament da l'assicuranza da malsauns sociala.

Per tut questas raschuns recumondan il cussegl federal ed il parlament da refusar l'iniziativa «per custs d'ospital pli bass».

Tschintgavel project

Lescha davart il persunal da la confederaziun

5

■ **La dumonda da la votaziun sa cloma:
Vulais Vos acceptar la lescha davart
il persunal da la confederaziun (LPers)
dals 24 da mars 2000?**

Il cussegl naziunal ha acceptà la lescha
cun 112 cunter 51 vuschs, il cussegl dals
chantuns cun 36 cunter 5 vuschs.

Il pli important en furma concisa

■ La lescha davart ils funcziunaris – in decret da 1927

Las pretaisas visavi il stadi èn sa midadas. Pli baud han ins pudì planisar a lunga vista las incumbensas, oz ston ins vesair sfidas adina pli difficilas ad uras e las dumagnar spert, a moda nuncumplitgada ed economica. Las reglamentaziuns stretgas da la lescha davart ils funcziunaris da 1927 difficulteschan ina politica da personal conforma al temp da la confederaziun. Perquai han il cussegl federal ed il parlament concludì ina revisiun totala da questa lescha.

■ La lescha davart il personal da la confederaziun – ina lescha da basa moderna

La confederaziun duai er en il futur esser in partenari fidà e credibel da la populaziun, da l'economia e dal personal. La lescha davart il personal da la confederaziun creescha la basa necessaria per quai e definescha in rom che la confederaziun sco patron social e cun funcziun da model ha d'observar. La lescha cuntegna be paucas reglamentaziuns detagliadas, e quai surtut disposiziuns da protecziuns per las lavurantas ed ils lavurants da la confederaziun. Ella abroghescha bain il status da funcziunari e s'avischina al dretg d'obligaziuns. Grazia ad ina protecziun elavurada cunter la desditga ed in auta segirezza d'occupaziun resta la confederaziun in patron fidà.

■ Pertge il referendum?

L'uniun federativa dal personal da las administraziuns e dals manaschis publics ha profità dal referendum cunter la lescha nova. Ella tema surtut ch'ina acceptaziun dal project chaschunass numerusas desditgas, reducziuns da pajas ed in servetsch public indeblì.

■ Posiziun dal cussegl federal e dal parlament

Per il cussegl federal ed il parlament n'èn questas temas betg giustifitgadas. L'administraziun, la posta e las VFF ston pudair dumagnar problems futurs. Tar la posta e tar las VFF hai num da sa far valair sin martgads adina pli liberalisads. Cun la lescha nova pon els porscher las prestaziuns publicas d'auta qualidad a moda raziunala er en in ambient pli problematic. La lescha davart il personal da la confederaziun dat als patrons ed a las forzas directivas dapli spazi da structuraziun, quai ch'è oz indispensabel per sa pudair far valair sin il martgà da lavur.

Tge porta la lescha nova?

La lescha davart il personal da la confederaziun è in decret novissim che vala per circa 105 000 collavuraturas e collavuratur da l'administraziun, da la posta e da las VFF. Igl è ina lescha da basa. Quai pussibilitescha d'accordar la politica da personal als basegns concrets.

■ Las novaziuns las pli impurtantas èn:

■ l'abrogaziun dal status da funcziunari:

L'elecziun per ina durada d'uffizi da quatter onns scroda cun paucas excepziuns (per exempel derschadras e derschaders en cumissiuns da recurs federalas). Al lieu dal status da funcziunari vegn in engaschament da dretg public che po vegnir desditg. Per emploiads federals ch'ademleschan las prestaziuns e restan professiunalmain mobils porscha la lescha nova dentant in'auta segirezza d'occupaziun.

■ la protecciun cunter la desditga:

Il decret nov enumerescha definitivamain tut ils motifs per ina desditga. La confederaziun po licenziar collavuraturas e collavuratur cun prestaziuns insufficientas u depurtament manglus che na sa mida betg malgrà in'admoniziun en scrit. I vul motifs engrevgiants economics u dal manaschi per pudair desdir la piazza ad emploiads senz'atgna culpa. En quest cas sto il patrun offrir a las personas pertutgadas in'otra lavur raschunaivla u las qualifitgar cun mesiras da furmaziun supplementara per novas activitads. Sch'i fa basegn da desditgas en ina dimensiun pli gronda oblighescha la lescha nova l'administraziun, la posta e las VFF d'elavurar in plan

social cun las federaziuns da personal. Desditgas senza motiv legal èn nunvalaivlas; en in cas da disputa porta il patrun avant dretgira la chargia da cumprova.

■ **Vigur dal dretg d'obligaziuns:** Là, nua che la lescha nova cun sias disposiziuns executivas na prevesa naginas reglamentaziuns spezialas vala il dretg d'obligaziuns – sco che quai è il cas per circa 3 milliuns personas cun activitad da gudogn en Svizra.

■ **Salari:** La lescha nova pretenda giudicats regulars dal personal. Ella pussibilitescha uschia da resguardar meglier las prestaziuns da las collavuraturas e dals collavuratur tar la furmaziun da la paja. Ils automatissems usitads fin uss tar il svilup da las pajas scrodan.

■ **Contracts da lavur:** Fin oz ha la confederaziun disponi a moda suverana davart ils engaschaments. Cun la nova lescha davart il personal da la confederaziun obtegan las collavuraturas ed ils collavuratur contracts da lavur singuls. Els daventan uschia partenarias e partenaris dal patrun cun ils medems dretgs. La lescha nova pussibilitescha er da concluder contracts da lavur collectifs da dretg public (CLC).

Il comité da referendum fa valair:

«Cun passa 84 000 suttascripziuns valaivlas èn vegnidas inoltradas bler dapli suttascripziuns che quai che fa basegn. L'uniun federativa dal personal da las administraziuns e dals manaschis publics, ensemen cun las federaziuns associadas cun ella, ha profità dal referendum cunter la lescha davart il personal da la confederaziun.

Il referendum cumbatta ils ulteriurs pegiuraments massivs da las cundiziuns da lavur dal personal da la confederaziun ch'èn planisads cun questa lescha e cun ils effects negativs en quest connex per il servetsch public. Per in bun servetsch public dovri cundiziuns d'engaschament correctas. La lescha n'è nagina basa sufficiente per quest. La lescha davart il personal da la confederaziun è caracterisada d'ina deregulaziun maximala. Ils standards socials mancan per gronda part. Sche la lescha va en vigur en questa furma, è ella in signal per la deregulaziun da las cundiziuns da lavur e per la reducziun da las prestaziuns socialas tar chantuns, vischnancas ed en l'economia privata. Questa lescha da reducziun riguarda perquai tuts.

Directamain pertutgads da la nova lescha davart il personal da la confederaziun fissan circa 105 000 emploiads da l'administraziun federala, da las VFF e da la posta. Nus crititgain concretamain ils sequents puncts:

- sin ils secturs impurtants (p. ex. paja, temp da lavur, supplements socials) è quai ina lescha cumpletamain vida, sia applicaziun avra tut las portas a l'arbitrariadad;
- ella cuntegna ina protecziun manglusa cunter la desditga; schizunt desditgas en grondas quantitats èn previsas explicitamain;
- igl exista l'intenziun d'avrir massivamain la forsk tranter pajas bassas ed autas, da reducir las pajas inferiuras ed a medem mument da far explodir las pajas da cader supremas;
- ella metta en dumonda la cumpensaziun da chareschia ed
- ella na porscha nagina protecziun per dieschmillis da gidanters.

L'uniun federativa ha exprimì gia baud sia critica. La maioritad dal parlament ha dentant ignorà quai. Ella porta la responsabladad per il referendum.

Cun la lescha davart il personal da la confederaziun prenda il patrun confederaziun cumià da sia responsabladad sociala. In NA a questa lescha disgraziada pussibilitèsha d'elavurar in meglier project nov. Tgi che sa decida per dir da na sa decida cunter pegiuraments massivs da las cundiziuns da lavur da dunnas ed umens tar la posta, la viafier e tar il corp da la guardia da cunfin sco er tar l'ulteriura administraziun federala. Tgi che di da na vuscha cunter la deregulaziun e la reducziun da las prestaziuns socialas.»

Posiziun dal cussegl federal

La confederaziun po ademplir bain ed a moda economa sias incumbensas sulettamain cun collavuraturas e collavuraturas ch'èn motivads ed abels da prestar insatge. En mintga manaschi da prestaziun da servetsch è il persunal la clav tar il success. Perquai è ina politica da persunal conforma al temp insatge che riguarda tuts. La lescha davart il persunal da la confederaziun creescha las premissas. Il cussegl federal beneventa la lescha spezialmain per ils sequents motivs:

■ **Ils temps èn sa midads**

La lescha davart ils funcziunaris datescha da 1927. Per in lung temp è ella stada ina lescha moderna. Il mintgadi professional è dentant daventà pli dinamic. Burgaisas e burgais sco er l'economia fan novas pretenziuns al stadi. La confederaziun sto far servetschs adina pli variads e pli difficils a moda favuraivla per il client e sche pussai vel a moda raziunala. Ils meds che stattan a disposiziun pon dentant betg vegnids augmentads a bainplaschair; quai na fiss er betg giustificabel visavi ils pajataglia. Cun la lescha davart il persunal da la confederaziun pon l'administraziun, la posta e las VFF agir a moda prevesenta. Il project als facilitescha d'engaschar e mantegnair persunal qualifitgà e motivà. Quai è indispensabel, per che surtut la posta e las VFF restian competitivas er sin ils martgads liberalisads.

■ **La confederaziun resta in patrun social**

La lescha davart il persunal da la confederaziun è vegnida elavurada cun las federaziuns da tetg dal persunal. Questas sustegnan il project, cun l'excepziun da l'unìun federativa dal persunal da las administraziuns e dals manaschis publics. La lescha oblighescha la confederaziun d'ademplir sia responsabladad sco patrun social e fidà. In cunià da la confederaziun da sia responsabladad sociala, sco quai ch'il comité da referendum tema, è pia esclusa en la lescha nova. Il decret pussibilescha a la posta ed a las VFF per l'em-

prima giada da far contracts da lavur collectivs da dretg public cun las organizaziuns da lur personal. Cun questa nova-ziun sustegna la confederaziun in partenadi social modern tranter parts egualas. Il contract da lavur collectiv da las VFF è gia sottascrit. El duai entrar en vigur il 1.1.2001. Las tractativas davart il contract da lavur collectiv da la posta èn iniziadas. En cas che la lescha vegn acceptada vegn el probablmain ad entrar en vigur il 1.7.2001.

■ **La politica dal personal da la confederaziun ha finamiras modernas**

La lescha nova oblighescha l'administraziun, la posta e las VFF d'engaschar lur personal a moda cunvegna, raziunala e socialmain raschunaivla. Ella scumonda arbitrariadad – er tar la fixaziun da la paja. Quai han ils partenaris socials da la confederaziun fixà gia il zercladur 1999. Las pajas actualas vegnan pajadas vinavant durant la transiziun al nov sistem da paja. La lescha prescriuva ultra da quai las finamiras da la politica da personal e pretenda ch'ils patruns rapporteschian al parlament. Finamiras èn per exempel la represchentanza commensurada da las cumanzas linguisticas e da las schlattas tar il personal federal, la creaziun d'ulteriuras plazzas d'empredissadi, l'integraziun professiunala d'impedids ed il svilup professiunal e personal dal personal. Las cundiziuns da lavur èn d'adattar pli ferm als basegns socials che sa midan (p.ex. plazzas parzialas, job-sharing e.u.v.).

■ **La lescha davart il personal da la confederaziun è in gudogn per tuts**

La lescha davart il personal da la confederaziun porscha in'auta segirezza d'occupaziun. La protecziun cunter la desditga n'è absolutamain betg insufficienta, sco quai ch'il comité da referendum pretenda. Anzi, el surpassa considerablmain las disposiziuns dal dretg d'obligaziuns. Persuenter pretendan ins lavur orientada tenor finamiras e resultats. Cun quai vegnan meglieradas las prestaziuns da servetsch da la confederaziun. Ellas ston esser fitg autas er en il futur, ma ston vegnir ademplidas a moda anc pli raziunala ed en favur dal client. Quai chaschuna in rinforzament dal servetsch public. A la fin dals quints profitan tuts da las meglieraziuns, independentamain dal fatg, sch'els prestan, retiran u finanzieschan las prestaziuns da servetsch.

Per tut quests motivs recumandan il cussegl federal ed il parlament d'acceptar la lescha davart il personal da la confederaziun.

Text da la votaziun

Lescha davart il personal da la confederaziun (LPers)

dals 24 da mars 2000

L'assemblea federala da la Confederaziun svizra

sa basond sin artitgel 173 alinea 2 da la constituziun federala, avent gì invista en il messadi dal cussegl federal dals 14 da december 1998¹,

concluda:

1. chapitel: Disposiziuns generalas

Art. 1 Object

Questa lescha regla la relaziun da lavur dal personal da la confederaziun.

Art. 2 Sfera d'applicaziun

¹ Questa lescha vala per il personal:

- a. da l'administraziun federala tenor l'artitgel 2 alineas 1 e 2 da la lescha davart l'organisaziun da la regenza e da l'administraziun (LORA) dals 21 da mars 1997²;
- b. dals servetschs dal parlament tenor l'artitgel 8^{novies} da la lescha davart las relaziuns tranter las chombras dals 23 da mars 1962³;
- c. da la posta svizra tenor la lescha davart l'organisaziun da la posta dals 30 d'avrigl 1997⁴;
- d. da las viafiers federalas tenor la lescha federala dals 20 da mars 1998⁵ davart las viafiers federalas;
- e. las unitads decentralisadas da l'administraziun tenor l'artitgel 2 alinea 3 LORA, uschenavant che las disposiziuns legalas spezialas na prevedan nagut auter;
- f. da la cumissiun federala da cumpromiss e da recurs tenor ils artitgels 71a-71c da la lescha davart la procedura administrativa dals 20 da december 1968⁶;

¹ BBL 1999 1597

² CS 172.010

³ CS 171.11

⁴ CS 783.1

⁵ CS 742.31

⁶ CS 172.021

g. dal tribunal federal tenor la lescha federala davart l'organisaziun giudiziaria dals 16 da december 1943⁷.

² Ella na vala betg:

- a. per las persunas elegidas da l'assemblea federala tenor l'artitgel 168 da la constituziun federala;
- b. per emprendists ch'èn suttamess a la lescha federala dals 19 d'avrigl 1978⁸

Art. 3 Patruns

¹ Patruns tenor questa lescha èn:

- a. il cussegl federal sco organ directiv suprem da l'administraziun federala;
- b. l'assemblea federala per ils servetschs dal parlament;
- c. la posta svizra;
- d. las viafiers federalas;
- e. il tribunal federal.

² Las cumissiuns federalas da cumpromiss e da recurs, ils departaments, la chanzlia federala, las gruppas ed ils uffizis sco er las unitads decentralisadas da l'administraziun valan sco patruns, uschenavant ch'il cussegl federal als conceda las autorisaziuns correspondentas.

Art. 4 Politica dal persunal

¹ Las disposiziuns executivas (art. 37 e 38), ils contracts da lavur (art. 8) sco er las mesiras e las decisiuns èn da furmar uschia ch'els contribueschan a la cumpetitivitad da la confederaziun sin il martgà da lavur e gidan a cuntanscher las finamiras menziunadas en ils alineas 2 e 3.

² Ils patruns engaschan lur persunal a moda cunvegnenta, raschunaivla e socialmain giustificabla; els prendan mesiras adattadas:

- a. per gudagnar e mantegnair persunal adattà;
- b. per il svilup persunal e professional, per la furmaziun supplementara e la motivaziun da ses persunal sco er per l'utilisabladad multifara da quest;
- c. per promover il cader e sviluppar la gestiun;
- d. per schanzas egualas da dunna ed um e per lur egalitad;
- e. per promover la plurilinguitad sco er per represchentar commensuradamain las cuminanzas linguisticas e la chapientscha tranter ellas;
- f. per l'egalitad da schanzas da personas impedidas sco er per lur occupaziun ed integraziun;

⁷ CS 173.110

⁸ CS 412.10

- g. per proteger la personalitad e la sanadad sco er per segirar la lavur da lur personal;
- h. per promover in cumportament conscient da l'ambient al post da lavur;
- i. per crear cundiziuns da lavur che permettan al personal d'ademplier sia responsabladad en la famiglia e la societad;
- j. per crear plazzas d'emprendissadi e posts da furmaziun;
- k. per ina infurmaziun cumplessiva da lur personal.

³ Els procuran che l'arbitrariadad en la relaziun da lavur vegnia impedita ed introduceschan in sistem da giudicat che sa basa sin discurs cun ils collavuratur; quai furma la basa per ina salarisaziun confurma a la prestaziun ed in svilup cun finamira dals emploiads.

Art. 5 Coordinaziun e controlling

¹ Il cussegl federal coordinescha e dirigia la realisaziun da la politica da personal. El examinescha periodicamain, sche las finamiras da questa lescha vegnan cuntanschidas; el rapporta a l'assemblea federala e propona a temp las mesiras necessarias. El sa metta d'accord cun las cumissiuns parlamentaras da surveglianza davart la furma ed il cuntegn dals rapports.

² El procura ch'ils patruns fetschian diever d'in sistem da controlling adattà.

³ Il cussegl federal po laschar coordinar tras in post spezialisà adattà ils fatgs da personal da las orgaisaziuns e da terzs ch'èn incumbensads cun lavurs administrativas tenor l'artitgel 2 alinea 4 LORA.

⁴ El inditgescha ils posts cumpetents.

Art. 6 Dretg applitgabel

¹ Il personal ha ils dretgs e las obligaziuns regladas da la constituziun federala e da la legislaziun.

² Uschenavant che questa lescha ed autras leschas federalas na fixeschan betg insatge divergent, valan per la relaziun da lavur las disposiziuns respectivas dal dretg d'obligaziuns (DO)⁹ confurm al senn.

³ La relaziun da lavur vegn reglada pli detagliadamain en il rom da las disposiziuns tenor l'linea 2 tras disposiziuns executivas (art. 37), oravant tut tras il contract da lavur collectiv (art. 38) e tras il contract da lavur (art. 8).

⁴ En cas da cuntradicziuns tranter las disposiziuns executivas resp. il contract da lavur collectiv ed il contract da lavur è applitgabel la disposiziun ch'è pli favuraivla per la persuna emploiada.

⁵ Il cussegl federal po en cas motivads suttametter tschertas categorias da personal al DO, surtut personal auxiliar, praticantas e praticants sco er

⁹ CS 220

personal recrutà ed emploià a l'exteriur. El po decretar prescripziuns minimalas per questas relaziuns da lavur.

⁶ En singuls cas motivads pon ils patruns suttametter emploiads al DO.

⁷ En cas da disputas concernent la relaziun da lavur dal personal suttamess al DO èn cumpetentas las dretgiras civilas.

Art. 7 Publicaziun

Plazzas libras vegnan scrittas or publicamain. Las disposiziuns executivas reglan las excepziuns.

2. chapitel: Furmaziun, terminaziun e schliaziun da la relaziun da lavur

Art. 8 Furmaziun e cundiziuns d'engaschament

¹ La relaziun da lavur ha il caracter da dretg public. Ella vegn furmada cun resalva da l'artitgel 9 alineas 3-5 cun concluder in contract da lavur en scrit.

² Las disposiziuns executivas reglan il temp da prova; quest dura maximalmain sis mais.

³ Sche quai è necessari per ademplir incumbensas suveranas, regla il cussegl federal sin via d'ordinaziun:

- a. tge relaziuns da lavur ch'èn be accessiblas a personas cun dretg da burgais svizzer;
- b. tge relaziuns da lavur ch'èn be accessiblas a personas che han exclusivamain il dretg da burgais svizzer.

Art. 9 Durada

¹ La relaziun da lavur è illimitada, sch'il contract da lavur na prevesa nagina limitaziun.

² La relaziun da lavur limitada po vegnir concludida per ina durada da maximalmain tschintg onns. Sch'ella dura pli ditg, vala ella sco illimitada. Relaziuns da lavur limitadas che sa suondan senza interrupziun valan er sco illimitadas sunter tschintg onns. Il cussegl federal po prevair excepziuns per tschertas categorias da professiuns.

³ Ils commembers da las cumissiuns da cumpromiss e da recurs federalas vegnan elegids per ina durada d'uffizi tenor l'artitgel 71c alinea 4 da la lescha davart la procedura administrativa dals 20 da december 1968¹⁰.

⁴ L'assemblea federala ed il tribunal federal pon mintgamai reglar per lur sector, tge personal che vegn elegì per ina durada d'uffizi.

¹⁰ CS 172.021

⁵ Il cussegl federal po prevair sin via d'ordinaziun l'elecziun per ina durada d'uffizi per ulteriur personal che sto esser independent da l'organ d'engaschament.

⁶ En cas da motivs impurtants po l'autorità electorala modifitgar u schliar la relaziun da servetsch da las persunas elegidas tenor ils alineas 3-5 avant la scadenza da la durada d'uffizi.

Art. 10 Terminaziun

¹ Las parts da contract pon terminar la relaziun da lavur en cunvegna vicendaivla sin mintga termin.

² La relaziun da lavur terminescha senza desditga:

- a. al mument cur ch'è cuntanschì il limit da vegliadetgna tenor l'artitgel 21 da la lescha federala dals 20 da december 1946¹¹ davart l'assicuranza da vegls e survivents (LAVS);
- b. sche la persuna engaschada mora;
- c. cun la scadenza da la durada dal contract.

³ Per tschertas categorias da personal po il cussegl federal fixar ina vegliadetgna da pensiun avant che cuntanscher il limit da vegliadetgna tenor l'artitgel 21 LAVS. En cas singuls pon ils patruns prevair in'occupaziun ultra da la vegliadetgna da pensiun ordinaria.

Art. 11 Schliaziun da relaziuns da lavur limitadas

En ils cas tenor l'artitgel 12 alinea 7 pon las parts da contract desdir immediatamain la relaziun da lavur limitada.

Art. 12 Schliaziun da relaziuns da lavur illimitadas

¹ La relaziun da lavur illimitada po vegnir desditga da mintga part dal contract.

² Durant il temp da prova po la relaziun da lavur vegnir desditga ordinariamain:

- a. durant ils dus emprims mais sin la fin da l'emna che suonda la desditga;
- b. a partir dal terz mais sin la fin dal mais che suonda la desditga.

³ Sunter la scadenza dal temp da prova po la relaziun da lavur vegnir desditga ordinariamain sin la fin da mintga mais. Latiers valan ils sequents termins minimals:

- a. trais mais durant ils emprims tschintg onns da servetsch;
- b. quatter mais dal sisavel fin e cun il dieschavel onn da servetsch;
- c. sis mais a partir dal indeschavel onn da servetsch.

⁴ Las disposiziuns executivas pon fixar termins minimals pli lungs che quels ch'èn previs en ils alineas 2 e 3.

¹¹ CS 831.10

⁵ En il cas singul po il patrun conceder als employads in termin da desditga pli curt, sch'i na s'opponan nagins interess essenzials.

⁶ suentar la scadenza dal temp da prova valan sco motivs per la desditga ordinaria tras il patrun:

- a. l'inobservanza d'obligaziuns impurtantas legalas u contractualas;
- b. mancanzas da la prestaziun u dal cumportament che cuntinueschan u ch'èn sa repetidas malgrà in'admoniziun en scrit;
- c. qualificaziun, abilitad u prontezza mancanta da far la lavur fixada en il contract da lavur;
- d. prontezza mancanta per far autras lavurs cumportablas;
- e. motivs engrevgiants d'economia u da manaschi, sch'il patrun na po betg offrir a la persuna pertutgada in'otra lavur cumportabla;
- f. sch'i scroda ina cundiziun d'engaschament legala u contractuala.

⁷ Sco motiv per la desditga immediata tras las parts da contract vala mintga circumstanza che tras sia existenza impedischa ch'ins possia anc pretender da buna fai da la part che dat la desditga ch'ella continueschia la relaziun da lavur.

Art. 13 Prescripziuns formalas

¹ La prolungaziun da la relaziun da lavur, la limitaziun, la terminaziun tenor l'artitgel 10 alinea 1 sco er la schliaziun tenor ils artitgels 11 e 12 han da succeder en scrit.

² Sin dumonda dal patrun ston ils employads motivar en scrit lur desditga immediata.

³ Sche las parts na vegnan betg perina davart la terminaziun, dat il patrun la desditga en furma d'ina disposiziun.

Art. 14 Consequenzas en cas da violaziun da las disposiziuns davart la schliaziun

¹ Il patrun porscha a la persuna pertutgada la lavur d'enfin uss u, sche quai n'è betg pussaivel, in'otra lavur cumportabla, sch'ella fa valair tar il patrun a moda credibla ed en scrit entaifer 30 dis suentar avair prenda conuschientscha d'in eventual motiv da nunvalaivladad che la desditga saja nunvalaivla, perquai ch'ella:

- a. violescha prescripziuns formalas impurtantas;
- b. n'è betg motivada tenor l'artitgel 12 alineas 6 e 7; u
- c. è succedida ad in mument betg conform tenor l'artitgel 336c DO¹².

² Sch'il patrun na pretenda betg entaifer 30 dis suentar l'entrada da la nunvalaivladad tar l'istanza da recurs la constataziun da la valaivladad da la desditga, è la desditga nunvalaivla e la persuna pertutgada vegn

¹² CS 220

occupada vinavant cun la lavur d'enfin uss u, sche quai n'è betg pussaivel, cun in'otra lavur cumportabla.

³ Il patrun offra a la persuna pertutgada la lavur d'enfin uss u, sche quai n'è betg pussaivel, in'otra lavur cumportabla, sch'el u l'istanza da recurs ha annullà la desditga, surtut perquai ch'ella è:

- a. abusiva tenor l'artitgel 336 DO; u
- b. discriminanta tenor ils artitgels 3 u 4 da la lescha d'egualitad dals 24 da mars 1995¹³.

⁴ Per la desditga al mument betg cunvegnent tras la persuna emploiada vala l'artitgel 336d DO.

⁵ Resalvada resta l'indemnisaziun tenor l'artitgel 19 da la preschenta lescha.

⁶ L'artitgel 10 da la lescha d'egualisaziun dals 24 da mars 1995 è applitgabel, la via giudiziala sa drizza tenor la preschenta lescha.

3. chapitel: Dretgs ed obligaziuns or da la relaziun da lavur

Art. 15 Paja

¹ Il patrun dat ina paja als emploiads. Questa vegn fixada tenor la funcziun, l'experienscha e la prestaziun.

² Il cussegl federal regla las pajas minimalas.

³ Las disposiziuns executivas reglan ils princips da fixar las pajas.

⁴ Ellas pon prevair supplements da paja per adattar questa a la situaziun sil martgà da lavur regiunal, a l'infrastructura locala ed als basegns specifics da la branscha.

⁵ Els pon adattar singulas parts da la paja dal personal engaschè a l'exteriur a la capacitad d'acquist.

Art. 16 Cumpensaziun da chareschia

¹ Il patrun paja als emploiads ina cumpensaziun da chareschia commensurada sin la paja u sin singulas parts da questa sco er sin ulteriuras prestaziuns. El resguarda latiers sia situaziun economica e finanziuala sco er las relaziuns sin il martgà da lavur.

² Las disposiziuns executivas reglan ils princips.

³ Là, nua che la relaziun da lavur vegn reglada tras il contract da lavur collectiv (art. 38), cuntegna quel disposiziuns davart la cumpensaziun da chareschia. Sche las parts dal contract na van betg d'accord davart la dimensiun da questa, vegn ella fixada da la dretgira da cumpromiss (art. 38 al. 3).

¹³ CS 151

Art. 17 Temp da lavur, vacanzas e congedi

¹ Las disposiziuns executivas reglan il temp da lavur sco er las vacanzas ed il congedi; ellas reglan ultra da quai la dimensiun e la cumpensaziun da lavur supplementara e sururas.

² Il cussegl federal regla il temp da lavur normal maximal, las vacanzas minimalas sco er il congedi da maternitad.

Art. 18 Ulteriuras prestaziuns dal patrun

¹ Las disposiziuns executivas reglan l'equipament dal personal cun ils utensils, la vestgadira da lavur ed il material ch'è necessari per ademplir las incumbensas.

² Ellas reglan ultra da quai la cumpensaziun da las expensas e l'indemnisaziun per inconvenienzas.

Art. 19 Mesiras en cas da schliaziun da la relaziun da lavur

¹ Il patrun fa diever da tut las pussaivladads raschunaivlas d'ina ulteriura occupaziun cumportai vla avant che dar la desditga ad emploiads che na portan nagina culpa.

² Sch'il patrun visescha la relaziun da lavur senza che la persuna pertutgada portia ina culpa, obtegna ella ina indemnisaziun:

- a. sch'ella lavura en ina professiun che n'è insumma betg dumandada u be en ina dimensiun limitada;
- b. sche la relaziun da lavur ha durà ditg u sche la persuna ha cuntanschì ina tscherta vegliadetgna.

³ Sche la desditga vegn annullada tenor l'artitgel 14 alineas 1 u 3 littera a, obtegna la persuna pertutgada ina indemnisaziun, sch'ella na vegn betg occupada vinavant tar in patrun tenor l'artitgel 3 per motivs ch'ella n'ha betg da far valair.

⁴ Sche la desditga vegn annullada tenor l'artitgel 14 alinea 3 littera b, obtegna la persuna pertutgada ina indemnisaziun, sch'il patrun na la po betg occupar vinavant cun la lavur d'enfin uss.

⁵ Il cussegl federal po sin via d'ordinaziun prevair indemnisaziuns per ulteriur personal. El regla il rom per eventualas indemnisaziuns da partenza en cas d'ina terminaziun en cunvegna vicendaivla tenor l'artitgel 10 alinea 1.

⁶ Las disposiziuns executivas reglan:

- a. l'import minimal e l'import maximal da l'indemnisaziun;
- b. la restituziun da l'indemnisaziun, sche la persuna che ha obtegnì la desditga tenor ils alineas 2, 3 u 5 vegn emploiada tar in patrun tenor l'artitgel 3.

⁷ Per ils cas tenor ils alineas 2, 3, 5 pon las disposiziuns executivas reglar er l'imputaziun da prestaziuns legalas d'assicuranzas obligatorias.

⁸ Las disposiziuns executivas pon prevair il pajament da l'indemnisaziun en furma da renta.

Art. 20 Protecziun dals interess dals patruns

¹ Ils emploiads han da far cun tgira la lavur adossada ad els e da proteger ils interess giustificads da la confederaziun resp. da lur patron.

² Durant la relaziun da lavur na dastgan ils emploiads far nagina lavur cunter pajament per terzas persunas, sch'els violeschan tras quai lur obligaziun da fidaivladad.

Art. 21 Obligaziuns dal personal

¹ Perquant che quai è necessari per ademplir las incumbensas pon las disposiziuns executivas prevair per il personal l'obligaziun:

- a. d'abitar en in tichert lieu;
- b. d'abitar en l'abitaziun attribuida; las disposiziuns executivas pon reglar la relaziun giudiziala a moda divergenta da la legislaziun davart il dretg da locaziun;
- c. da duvrrar tsherts utensils, vestgadira da lavur e mesiras da segirezza.

² Las disposiziuns executivas pon obliar il personal da consegnar al patron cumpletamain u per part las entradas or d'activitads en favur da terzas persunas, sch'el ademplescha quest'activitad a basa da la relaziun da lavur.

³ Il personal na dastga betg acceptar regals, ni per el ni per auters, u pretender, acceptar u la laschar imprometter auters avantatgs, sche quai succeda en il rom da la relaziun da lavur.

⁴ Al personal èsi scumandà d'exercitar ina funcziun uffiziala per in stadi ester sco er d'acceptar titels e distincziuns d'autoritads estras.

Art. 22 Secret da professiun, da fatschenta e d'uffizi

¹ Ils emploiads èn suttamess al secret da professiun, da fatschenta e d'uffizi.

² Las disposiziuns executivas reglan l'obligaziun da discreziun en cumpletaziun da la legislaziun speziala.

Art. 23 Occupaziun accessoria

Las disposiziuns executivas pon far dependenta l'exercizi da tshertas activitads ed uffizis publics d'ina permissiun, sche quels pudessan pregiuditar l'adempliment da las incumbensas.

Art. 24 Restricziun da dretgs dal personal

¹ Perquant che quai è necessari per la segirezza dal stadi, per garantir interess impurtants en affars a l'exteriur u per la garanzia dal provediment dal pajais cun bains e servetschs necessaris per viver, po il cussegl federal limitar u abrogar il dretg da chauma per tshertas categorias d'emploiads.

- ² Per ils medems motifs po el:
- a. restrenscher la libertad da sa domiciliari e la libertad d'economia ultra da las restricziuns previsas en la lescha;
 - b. adossar al personal obligaziuns che surpassan il contract da lavur.

Art. 25 Violaziun da las obligaziuns dal dretg da lavur

¹ Las disposiziuns executivas reglan las mesiras che garanteschian puspè l'ademplant ordinà da las incumbensas suenter la violaziun da las obligaziuns dal dretg da lavur.

² En cas da negligentscha pon ellas prevair sco mesiras l'admoniziun, la reprimanda u la midada dal champ d'incumbensas.

³ En cas d'intenziun ni greva negligentscha pon ellas prevair ultra da quai la reducziun da la paja, la multa sco er la midada dal temp da lavur e dal lieu da lavur.

Art. 26 Mesiras preventivas

¹ Il patrun prenda las mesiras preventivas necessarias, sche l'ademplant ordinà da las incumbensas è periclità.

² Sche l'ademplant d'incumbensas è periclità per motifs ch'èn colliads cun la persuna emploiada, po il patrun surtut sistir la relaziun da lavur cun questa persuna sco er reducir u stritgar la paja ed ulteriuras prestaziuns. Las relaziuns d'assicuranzas na vegnan betg pertutgadas tras mesiras preventivas.

³ Sche las mesiras preventivas sa mussan sco nungiustificadas, vegn la persuna pertutgada puspè rehabilitada. Summas retegnyidas sin la paja ed sin ulteriuras prestaziuns vegnan pajadas.

Art. 27 Elavuraziun da datas

¹ Il patrun elavura las datas persunalas ch'èn necessarias per l'economia dal personal e da las pajas.

² Las disposiziuns executivas reglan en il rom da la lescha federala davart la protecziun da datas dals 19 da zercladur 1992¹⁴:

- a. las premissas e la cumpetenzza per elavurar datas persunalas degnas da protecziun speziala davart mesiras socialas sco er davart mesiras da dretg da stumadira, dretg administrativ e dretg penal;
- b. las premissas e la cumpetenzza per elavurar datas persunalas degnas da protecziun speziala e da profils da personalitads tenor l'artitgel 3 litteras c e d da la lescha federala davart la protecziun da datas dals 19 da zercladur 1992, perquant che quai è impurtant per il svilup dal personal e la persuna pertutgada ha approvà en scrit;

¹⁴ CS 235.1

c. il termin d'archivaziun, l'organisaziun dals systems automatisads sco er la segirezza da las datas; ellas pon prevair l'access sin las datas en la procedura d'invista.

³ Ils posts cumpetents dastgan dar vinavant datas persunalas a terzas persunas sulettamain sch'igl exista in motiv legal u sche la persuna pertutgada ha approvà en scrit che las datas vegnian dadas vinavant.

Art. 28 Datas da sanadad

¹ Il servetsch medical cumpetent tracta las datas persunals davart la sanadad cun discreziun; el archivescha las actas respectivas.

² El dastga infurmar ils posts interessads davart las conclusiuns finalas da constataziuns medicalas be perquant che quai è necessari per giudicar l'abiltad da vegnir engaschè ed assicurà e l'abiltad da lavurar da candidatas e candidats u per prender posiziun en cas da pretaisas or da la relaziun da lavur.

³ Dal rest dastga el dar vinavant datas da sanadad ed actas medicinalas be cun l'approvaziun en scrit da la persuna pertutgada; sche l'approvaziun vegn refusada, po ins be dar vinavant datas u actas cun l'autorisaziun dal post inditgà en las disposiziuns executivas.

⁴ L'autorisaziun tenor l'aleina 3 vegn refusada, sche:

- a. la persuna, sur da la quala i vegn pretendi infurmaziuns, ha in interess dominant da discreziun;
- b. questa pregiuditgass essenzialmain il patrun en la realisaziun da sias incumbensas;
- c. interess publics pretendan quai.

4. chapitel: Mesiras en favur dal personal

Art. 29 Impediment da lavur e mort

¹ Las disposiziuns executivas reglan las prestaziuns dals patruns als emploiads en cas che quels èn impedids da lavurar pervia da malsogna, accident, invaliditad, servetsch militar, servetsch da protecziun civila sco er en cas da maternitad.

² Ellas reglan las prestaziuns als survivents en cas da mort d'ina persuna emploiada.

³ Ellas reglan ultra da quai l'imputaziun da las prestaziuns d'assicuranzas socialas obligatorias en Svizra ed a l'esteriur vi da la paja sco er ulteriuras prestaziuns.

Art. 30 Responsabladad per dretgs dal personal

¹ Visavi terzas personas ch'èn responsablas per la malsogna, l'accident, l'invaliditad u la mort surpiglia il patrun la responsabladad per ils dretgs da la persuna employada e da ses survivents al mument da l'eveniment fin a l'atezza da sias prestaziuns.

² Il patrun ha in dretg da regress visavi il consort da la persuna employada, ses parents en lingua ascendenta e descendenta u sin personas che vivan cun ella en cuminanza sulettamain sch'els han provocà l'impediment da lavur cun intenziun u tras greva negligentscha.

Art. 31 Mesiras e prestaziuns socialas

¹ Las disposiziuns executivas reglan las prestaziuns als employads vi dal mantegniment dals uffants, per ils quals els han da pagar. Il cussegl federal regla las prestaziuns minimalas.

² Las disposiziuns executivas pon prevair mesiras che faciliteschan la tgira dals uffants. Ellas pon prevair mesiras che faciliteschan la tgira sco er prestaziuns en favur d'employads che tgiran personas dependentas impedidas d'acquistar in gudogn u che pajan per talas personas.

³ Las disposiziuns executivas pon prevair mesiras e prestaziuns per mitigiar las consequenzas da direzzas socialas.

⁴ Sch'ins sto visar la piazza a pli gronds effectivs da personal per motivs economics u da manaschi, relascha il patrun in plan social. Là, nua che la relaziun da lavur è reglada tras in contract da lavur collectiv (art. 38), fixeschan las parts da contract il plan social tenor il contract da lavur collectiv. Sch'ellas na van betg d'accord, fixescha la dretgira da cumpromiss (art. 38 al. 3) il plan social.

⁵ Las disposiziuns executivas pon prevair ulteriuras mesiras e prestaziuns per la segirezza socioala dal personal, surtut il sustegn en cas da reorientaziun professiunala u prestaziuns en cas da pensiunament anticipà.

Art. 32 Ulteriuras mesiras e prestaziuns

Las disposiziuns executivas pon prevair ultra da quai:

- a. mesiras e prestaziuns per guadagnar, mantegnair e distinguer personal;
- b. premias da fidai vidad;
- c. mesiras e prestaziuns per promover invenziuns e per distinguer propostas da meglieraziun;
- d. mesiras e prestaziuns en favur d'in cumportament ecologic, conscient da la sanadad e che promova la segirezza durant la lavur;
- e. il manaschi u il sustegn d'indrizz en favur dal personal;
- f. la procuraziun d'alloschis als lieus da lavur nua che la purschida d'abitaziuns è insufficienta u là, nua che circumstanzas da lavur particularas pretendan quai sco er il sustegn tar la cumpra u la locaziun da spazi d'abitar;
- g. reducziuns sin prestaziuns e products da la confederaziun.

5. chapitel: Cooperaziun e partenadi social

Art. 33

¹ Ils patruns infurman il personal e sias organisaziuns a temp e cumplainamain davart tut las fatschentas da personal impurtantas.

² Els consulteschan il personal e sias organisaziuns surtut:

- a. avant midadas intenziunadas da questa lescha;
- b. avant la decretaziun da disposiziuns executivas tar questa lescha;
- c. avant la creaziun u la midada da systems per elavurar datas che pertutgan il personal;
- d. avant il transferiment da parts da l'administraziun u d'in manaschi u d'ina part d'in tal sin ina terza persuna;
- e. en connex cun dumondas da la segirezza da lavur e da la prevenziun da sanadad tenor l'artitgel 6 alinea 3 da la lescha da lavur dals 13 da mars 1964¹⁵.

³ Els tractan cun las organisaziuns dal personal.

⁴ Las disposiziuns executivas reglan la cooperaziun dal personal e da sias organisaziuns. Ellas pon prevair organs da consultaziun, da mediaziun e da decisiun che pon sa cumponer a moda paritetica.

6. chapitel: Procedura

Art. 34 Dispitas or da la relaziun da lavur

¹ Sch'i na dat nagin accord en cas da dispitas or da la relaziun da lavur, relascha il patron ina disposiziun.

² La procedura da l'emprima instanza sco er la procedura da recurs tenor ils artitgels 35 e 36 èn gratuitas, cun excepziun da cas da levseenn.

Art. 35 Recurs intern

¹ Disposiziuns dal patron èn suttamessas al recurs a l'instanza da recurs interna inditgada en las disposiziuns executivas.

² Exceptadas èn disposiziuns d'emprima instanza dal cussegl federal e dals departaments sco er disposiziuns da la delegaziun d'administraziun e dal secretari general u da la secretaria generala da l'assemblea federala. Il cussegl federal po exceptar sin via d'ordinaziun ulteriuras disposiziuns d'emprima instanza.

Art. 36 Cumissiun da recurs dal personal ed instanzas da recurs giudizialas particularas

¹⁵ CS 822.11

¹ Las decisiuns da recurs da l'instanza da recurs interna tenor l'artitgel 35 alinea 1 sco er las disposiziuns dals organs tenor l'artitgel 35 alinea 2 pon vegnir contestadas tar la cumissiun federala da recurs dal personal.

² Recurs cunter disposiziuns che pertutgan ina relaziun da lavur tar la cumissiun federala da recurs dal personal u tar la dretgira federala d'assicuranzas vegnan giuditgads dal tribunal federal. Recurs cunter disposiziuns che pertutgan ina relaziun da lavur tar il tribunal federal vegnan giuditgads da la dretgira federala d'assicuranzas.

³ Disputas davart parts da la paja ch'èn dependentas da las prestaziuns n'èn betg suttamessas al recurs a la cumissiun federala da recurs dal personal.

7. chapitel: Disposiziuns executivas

Art. 37 Disposiziuns executivas

¹ Il cussegl federal relascha las disposiziuns executivas. El prenda resguard che quellas na restrenschan betg ils patruns en lur autonomia necessaria per ademplir lur pensums.

² Las disposiziuns executivas tenor l'alinea 1 valan er per il prsunal dals servetschs dal parlament e dal tribunal federal, perquant che l'assemblea federala u il tribunal federal na relaschan betg disposiziuns cumplettantas u divergentas per lur personal.

³ Il cussegl federal po transferir la cumpetenzza per decretar disposiziuns executivas als patruns u, sche quai è necessari pervia da la materia, a posts spezialisads adattads.

⁴ Sche motifs reals pretendan quai, pon las disposiziuns executivas per il prsunal da singuls patruns u per tschertas categorias da personal preveir reglamentaziuns divergentas.

Art. 38 Contract da lavur collectiv

¹ La posta svizra, las viafiers federalas sco er ils ulteriurs patruns autorisads dal cussegl federal concludan per lur sectur contracts da lavur collectivs (CLC) cun lur federaziuns da prsunal.

² Il CLC vala da princip per tut il personal dal patrun respectiv.

³ Il CLC prevesa ina dretgira da cumpromiss. Questa decida en cas che las parts da contract na van betg d'accord davart la dimensiun d'ina cumpensaziun da chareschia e davart la reglamentaziun tenor il contract da lavur collectiv dal plan social. Las parts dal contract pon transferir a la dretgira da cumpromiss las cumpetenzas da decider en ulteriurs cas da discordia.

⁴ Las parts da contract pon preveir tranter auter en il CLC:

- a. organs che decidan en il lieu dals organs ordinaris dal stadi davart disputas tranter las parts dal CLC. Perquant ch'il CLC na prevesa naging organ contractual per evader disputas, decida definitivamain la

cumissiuun federala da recurs dal personal davart dispitas tranter las parts dal CLC;

b. l'incassament da contribuziuns per l'execuziun dal CLC.

⁵ Sch'i na dat naging CLC tranter ils partenaris socials, convocheschan els ina cumissiuun da mediaziun concernent las dumondas dispaivlas. Questa suttametia propostas da soluziuns.

8. chapitel: Disposiziuns finalas

Art. 39 Abrogaziun dal dretg d'enfin uss

¹ La lescha davart ils funcziunaris dals 30 da zercladur 1927¹⁶ vegn abrogada.

² L'artitgel 48 alineas 1-5ter da la lescha davart ils funcziunaris dals 30 da zercladur 1927 resta vinavant en vigur.

³ Il cussegl federal po prevaier che ulteriuras disposiziuns da la lescha da funcziunaris dals 30 da zercladur 1927 restan anc en vigur per in temp limità.

Art. 40 Midadas da dretgs d'enfin uss

1. La lescha davart la procedura administrativa ¹⁷ **vegn midada sco suonda**

Ingress

sa basond sin l'artitgel 103 da la constituziun federala,¹⁸

...

Art. 71c al. 4

⁴ Ils derschaders vegnan elegids per ina durada d'uffizi da mintgamai quatter onns. Il cussegl federal regla la posiziun legala dals derschaders en uffizi cumplain en il rom da la lescha davart il personal da la confederaziun dals 24 da mars 2000¹⁹; el protegia latiers surtut l'indipendenza giudiziala.

¹⁶ BS 1 489; CU 1949 1719, 1959, 29, 1962 17 22 311, 1964 581, 1966 57 1325, 1967 23, 1968 1221, 1972 2435, 1976 1965, 1982 33, 1987 932, 1988 3 1680, 1990 1530, 1991 1074 1372, 1992 288, 1995 1227 5061, 1996 1445, 1997 2465, 1998 2847, 2000 273 411

¹⁷ CS 172.021

¹⁸ A questas disposiziuns correspundan ils artitgels 177 e 187 alinea 1 littera da la nova constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999 (CU 1999 2556)

¹⁹ BBL 2000 2208

2. La lescha federala dals 6 d'october 1989²⁰ davart la salarisaziun e la prevenziun professiunala da las persunas da magistrat vegn midada sco suonda:

Ingress

...

sa basond sin l'artitgel 85 cifra 3 da la constituziun federala²¹

...

Art. 1 al. 1 e 4

¹ L'assemblea federala regla l'atezza da la salarisaziun dals commembers dal cussegl federal e dal tribunal federal sco er dal chancelier federal (persunas da magistrat) en la furma d'ina ordinaziun da l'assemblea federala. Ils commembers dal tribunal federal ed il chancelier federal han in salari che vegn fixà en pertschient dal salari dals commembers dal cussegl federal.

⁴ *Abrogà.*

3. La lescha davart la tgira dal dretg federal²² vegn midada sco suonda:

Ingress

...

sa basond sin ils artitgels 103 e 106-114bis da la constituziun federala²³,

...

Art. 100 al. 1 lit. e

¹ Il recurs da dretgira administrativa è ultra da quai betg admiss cunter:

- e. sin il sector da la relaziun da lavur dal persunal da la confederaziun: disposiziuns tenor la lescha davart il persunal da la confederaziun dals

²⁰ CS 172.121

²¹ A questa disposiziun correspunda l'artitgel 173 alinea 2 da la nova constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999 (CU 1999 2556)

²² CS 173.110

²³ A questas disposiziuns correspundan ils artitgels 143-145, 168 alinea 1, 177 alinea 3, 187 alinea 1 littera d e 188-191 (sunter l'entrada en vigur dal conclud federal dals 8 d'october 1999 davart la refurma da la giustia [BBL 1999 8633] art. 188-191c) da la nova constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999 (CU 1999 2556).

24 da mars 2000²⁴, cun excepziun da disposiziuns cunter la schliaziun da la relaziun da lavur;

Art. 104 lit. c cif. 2

Abrogà.

4. La lescha federala dals 4 october 1974²⁵ davart mesiras per megliar l'economia federala vegn midada sco suonda:

Ingress

...

sa basond sin l'artitgel 42bis da la constituziun federala²⁶

...

Art. 2 e 2a

Abrogads

Art. 41 Disposiziuns transitorias

¹ Fin a l'entrada en vigur da las disposiziuns executivas necessarias per l'execuziun da questa lescha tenor l'artitgel 37 u dal CLC tenor l'artitgel 38 sa drizza la relaziun da lavur:

- a. tar ils departaments, la chanzlia federala, las cumissiuns federalas da cumpromiss e da recurs, tar il tribunal federal sco er tar ils servetschs dal parlament tenor l'ordinaziun davart ils employiads dals 10 da november 1959²⁷
- b. tar las viafiers svizras tenor l'urden d'employiads da las VFF dals 2 da fanadur 1993²⁸;
- c. tar la posta svizra tenor l'urden d'employiads posta²⁹.

² Il cussegl federal po declerar per applitgabels per in temp limità ulteriurs decrets executivs che sa basan sin la lescha davart ils funcziunaris dals 30 da zercladur 1927³⁰.

²⁴ BBL 2000 2208

²⁵ CS 611.010

²⁶ A questa disposiziun corresponda l'artitgel 126 da la nova constituziun federala dals 18 d'avrigl 1999 (CU 1999 2556).

²⁷ CS 172.221.104

²⁸ CS 742.389.21

²⁹ CS 791.611-781.637

³⁰ BS 1 489; CU 1949 1719, 1959, 29, 1962 17 22 311, 1964 581, 1966 57 1325, 1967 23, 1968 1221, 1972 2435, 1976 1965, 1982 33, 1987 932, 1988 3 1680, 1990 1530, 1991 1074 1372, 1992 288, 1995 1227 5061, 1996 1445, 1997 2465, 1998 2847, 2000 273 411

³ Sch'ins ha relaschè ina disposiziun en connex cun ina dispita davart pretensiuns or da la relaziun da lavur avant l'entrada en vigur da questa lescha, sa drizza la procedura da recurs tenor il dretg vegl.

⁴ Relaziuns da lavur ch'existan gia avant l'entrada en vigur da questa lescha tenor la lescha davart ils funcziunaris dals 30 da zercladur 1927, valan automaticamain tenor il dretg nov, sch'ellas n'èn betg vegnidas schliadas tras desditga ordinaria u nunelecziun tenor il dretg vegl.

Art. 42 Vigur

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur; el po metter en vigur la lescha a moda graduada temporalmain e tenor categorias da persunal.

PP
Spediziun postala

Spediziuns enavos
a la controlla d'abitants
da la vischnanca

Recumandaziuns a votantas e votants

Il cussegl federal ed il parlament recumondan a las votantas ed als votants da vuschar ils 26 da november 2000 sco suonda:

- **Na** a l'iniziativa dal pievel «per ina flexibilisaziun da la AVS – cunter l'auzament da la vegliadetgna da renta per dunnas»
- **Na** a l'iniziativa dal pievel «per ina vegliadetgna flexibla da renta a partir da 62 per dunna ed um»
- **Na** a l'iniziativa dal pievel «Spargnar tar il militar e tar la defensiuin generala – per dapli pasch e per plazzas da lavur orientadas vers il futur (Iniziativa da redistribuziun)»
- **Na** a l'iniziativa dal pievel «per custs d'ospital pli bass»
- **Gea** a la lescha davart il personal da la confederaziun

Adressa WWW da la confederaziun:
<http://www.admin.ch>